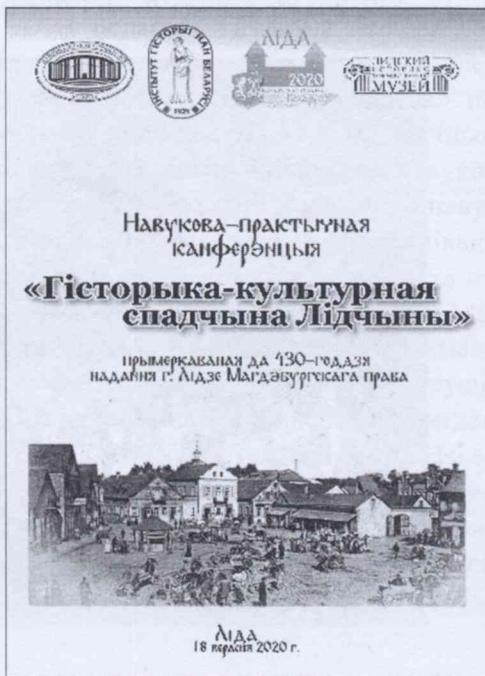

ІНСТИТУТ ГІСТОРЫ НАН БЕЛАРУСІ І ЗАХАВАННЕ ГІСТАРЫЧНАЙ ПАМЯЦІ НА ПРЫКЛАДЗЕ ЛІДЧЫНЫ

Сёння Рэспубліка Беларусь – суверэнная і незалежная дзяржава, якая мае ўласную шматтысячаговую, багатую і самабытную гісторыю. Гісторыю нашай Радзімы, якая складаецца з асобных рэгіёнаў, населеных пункттаў, знакамітых асоб, герайчных і трагічных старонак, падзеяў мірнага жыцця і ваенных ліхалеццяў, Вялікай перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне і генацыда беларускага народа. Гісторыю, якую мы павінны ведаць, разумець, памятаць і паважаць, ганарыцца ёй!

18 верасня 2020 г. у Лідскім замку пройшла навукова-практычная канферэнцыя «Гісторыка-культурная спадчына Лідчыны», прымеркаваная да 430-годдзя з дня надання гораду Лідзе Магдэбургскага права. Арганізаторамі канферэнцыі выступілі Інстытут Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Лідскі гісторыка-мастацкі музей.

Тады ў Год малой радзімы ў Лідзе сабраліся гісторыкі, археолагі, культурологі, этнографы, краязнаўцы, якія абмяркоўвалі актуальныя пытанні з мінулага горада Ліды і Лідскага краю. Былі закрануты разнастайныя пытанні грамадска-палітычнага, культурнага, сацыяльна-эканамічнага, духоўнага гістарычнага і культурнага развіцця канкрэтнага рэгіёна Беларусі (мал. 1). Да-клады, якія прагучалі на канферэнцыі, храналагічна ахапілі перыяд ад першабытных часоў да сучаснасці. На рэгіональную канферэнцыю было заяўлена 43 даклады вучоных і краязнаўцаў з 23 устаноў Беларусі і замежжа – Інстытута гісторыі НАН Беларусі, Цэнтра даследавання беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Гродзенскага дзяржаўнага

Мал. 1. Тытульны ліст праграмы
канферэнцыі ў Лідзе

ўніверсітэта імя Янкі Купалы, Нацыянальнага гісторычнага архіва Беларусі, Беларускага дзяржаўнага інстытута культуры і мастацтваў, Інстытута гісторыі Лодзкага ўніверсітэта, Кубанскага дзяржаўнага ўніверсітэта і інш. (мал. 2). Тэмы былі самымі разнастайнымі – ад прыроднай спадчыны Лідчыны да гісторыі лідскай штодзённасці XVI–XVIII стст., пытанняў канфесійнай гісторыі XVIII–XX стст., старонак Вялікай айчыннай вайны, камемаратыўных практык жыхароў Лідчыны XXI ст., да этнографічных і культуралагічных асаблівасцей рэгіёна. Вучоныя ў сваіх дакладах ахапілі значную колькасць пытанняў, якія паказваюць унікальнасць Ліды і яе ваколіц, адначасова адлюстроўваюць непарыўную сувязь і гарманічную ўпісанасць рэгіянальной гісторыі ў гісторыю беларускай дзяржаўнасці. Можна зрабіць такое параўнанне: як вялікая рака напаўненая водой з мноства ручаяў, так і сама бытнае мінулае нашай прыгожай Радзімы складваецца з гісторый асобных населеных пунктаў – вёсак, мястэчак і гарадоў.

У вучоных пасля канферэнцыі быў час дапрацаваць свае навукова-даследчыя матэрыялы, улічыць пажаданні і пытанні, якія задаваліся падчас абмеркавання і дыскусій. І зараз, ужо ў Год гісторычнай памяці, вы, паважаныя чытачы, трymаецце ў руках зборнік навуковых артыкулаў «Гісторыка-культурная спадчына Лідчыны», падрыхтаваны Інстытутам гісторыі НАН Беларусі ў адмысловай серыі «Беларусь праз прызму рэгіональнай гісторыі». Мы з вамі выпуслі чарговую кнігу, накіраваную на глыбокое вывучэнне гісторыі Беларусі на прыкладзе горада Ліды і Лідскага краю.

Мал. 2. Удзельнікі навукова-практычнай канферэнцыі «Гісторыка-культурная спадчына Лідчыны», прымеркаванай да 430-годдзя надання г. Ліда Магдэбургскага права, Лідскі замак, 18 верасня 2020 г.

Толькі за апошнія гады ў серыі «Беларусь праз прызму рэгіянальной гісторыі» пабачылі свет звыш дзесяці навуковых кніг, прысвеченых гісторыі Прыпяцкага Палесся, Браслаўшчыны, Калінкавіч, Шуміліна, Свіслачскага раёна, Рэчыцы, Мсціслаўшчыны, Шклова, Крэва, Расоншчыны, Карэліч. Такія выданні – вынік правядзення ў раённых цэнтрах краіны научова-практычных канферэнцый з мэтай шырокай папулярызацыі найноўшых даследаванняў па рэгіянальной гісторыі. Выступленні вучоных, настаўнікаў і вучняў, работнікаў музеяў і краязнаўцаў па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны, археалогіі, архітэктуры, гісторыі беларускай дзяржаўнасці, Вялікай Айчыннай вайны, ролі знакамітых асоб, а таксама навукова-даследчая работа, якая папярэднічае гэтаму, накіраваны на выхаванне гісторычнага светапогляду, патрыятызму, любові да роднага краю, садзейнічаючы развіццю рэгіянальнага і міжнароднага турызму.

Адзначым, што на сучасным этапе развіцця беларускай дзяржаўнасці вучоныя Інстытута гісторыі НАН Беларусі актыўна праводзяць фундаментальныя даследаванні па археалогіі і антропалогіі, айчыннай і ўсеагульной гісторыі, гісторыяграфіі і спецыяльных гісторычных навуках, выкарыстоўваючы іх вынікі ў практицы, развіваючы інавацыйныя напрамкі ў гуманітарнай навуцы і адукцыі, займаючы папулярызацыяй гісторыка-культурнай і археалагічнай спадчыны.

Прыядзём некалькі прыкладаў выніковай працы нашых вучоных.

У 2016–2020 гг. Інстытут гісторыі НАН Беларусі з'яўляўся першай галаўной арганізацыяй па выкананні Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства» на 2016–2020 гг. і яе падпраграмы «Гісторыя і культура». Дасягнуты значныя вынікі, якія знайшлі адлюстраванне ў абагульняючых публікацыях, навукова-практычных мерапрыемствах, шырокай папулярызацыі гісторычнай навукі. Сумесная праца вучоных Інстытута гісторыі НАН Беларусі, Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Белкартаграфія», Дзяржаўнага камітэта па маёmacці Рэспублікі Беларусь і Дэпартамента па архівах і справаводстве Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь па стварэнні ўнікальнага фундаментальнага выдання чатырохтомнага «Вялікага гісторычнага атласа Беларусі» атрымала Прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» (2019 г., аўтарскі калектыв у складзе А. А. Кавалені, Г. П. Ляхавай і В. Л. Насевіча¹). Спецыяльная прэмія Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва за стварэнне Археалагічнага музея пад адкрытым небам у Белавежскай пушчы была ўручана аўтарскаму калектыву у складзе дырэктара Інстытута гісторыі НАН Беларусі В. Л. Лакізы, навуковага супрацоўніка На-

¹ Акадэмічная гуманітарыстыка: важнейшыя вынікі 2019 года / А. А. Кавалені [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Аддз. гуманітар. навук і мастацтваў. Мінск, 2020. 227 с.

цыянальнага парку «Белавежская пушча» Р. С. Кнігі і галоўнага архітэктара праектаў філіяла «Брэстрэстаўрацыяпраект» В. І. Нічыпорчык (2020 г.)¹.

Вучонымі Інстытута гісторыі НАН Беларусі была распрацавана прынцыпова новая навуковая канцепцыя гісторыі беларускай дзяржаўнасці, якая گрунтуецца на пераемнасці першых і наступных старажытных паселішчаў, а таксама гістарычных этнічных і поліэтнічных утварэнняў на тэрыторыі сучаснай Беларусі з найноўшымі перыядамі і структурнымі ўтварэннямі беларускай дзяржаўнасці. Беларуская дзяржаўнасць як непарыўнае цэлае ў працэсе эвалюцыі знайшла ўвасабленне ў выглядзе гістарычных і нацыянальных форм. Гістарычныя формы дзяржаўнасці належаць не толькі беларускаму народу, але і іншым народам, бо яны з'яўляюцца поліэтнічнымі ўтварэннямі. Палацкая зямля, Кіеўская Русь, Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае, Рэч Паспалітая, Тураўскае княства, Расійская імперыя – гэта гістарычныя формы дзяржаўнасці, у рамках якіх паступова складвалася, нягледзячы на розныя складанасці, дзяржаўнасць беларускага народа. У далейшым яна знайшла ўвасабленне ў нацыянальных формах: Беларуская Народная Рэспубліка, Сацыялістычная Савецкая Рэспубліка Беларусі, Літоўска-Беларуская Савецкая Сацыялістычна Рэспубліка, Беларуская Савецкая Сацыялістычна Рэспубліка, Рэспубліка Беларусь. Фундаментальная напрацоўкі айчынных вучоных абавязаны ў фундаментальнай пяцітомнай працы «Істория беларускай государственности» (дыпломы лаўрэатаў конкурсу ТОП-10 дасягненняў вучоных НАН Беларусі за 2019 г. атрымаў калектыв аўтараў у складзе А. А. Кавалені, В. В. Даніловіча, В. Ф. Голубева, В. Л. Лакізы, В. М. Ляўко, М. У. Смеховіча)².

У працэсе выканання падпраграмы «Гісторыя і культура» вучоныя Інстытута гісторыі апубліковалі звыш 200 кніжных выданняў, з якіх 24 за межамі Беларусі. Несумненна, гонарам вучоных з'яўляюцца манаграфічныя працы. За пяцігодку было выдадзена 73 манаграфіі, з якіх 13 за межамі краіны, у тым ліку адна на кітайскай мове, 54 зборнікаў навуковых артыкулаў і 17 зборнікаў матэрыялаў канферэнций, 14 падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў, 8 зборнікаў дакументаў і матэрыялаў, 14 навукова-папулярных кніг, звыш 30 навукова-інфармацыйных, археаграфічных выданняў, брашур і аўтарэфэратаў. Акрамя таго атрыманыя вынікі даследаванняў знайшли адлюстраванне

¹ Акадэмічна гуманітарыстыка: 2016–2020 гады. Важнейшыя вынікі дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў «Эканоміка і гуманітарнае развіціе беларускага грамадства» / А. А. Кавалені [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Аддз. гуманітар. навук і мастацтваў. Мінск, 2021. 278 с. (раздзел «Важнейшыя дасягненні і распрацоўкі вучоных Інстытута гісторыі НАН Беларусі». С. 21–66).

² История белорусской государственности : в 5 т. Т. 1: Белорусская государственность: от истоков до конца XVIII в. / А. А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: О. Н. Левко, В. Ф. Голубев. Минск, 2018. 598 с. ; Т. 5 : Национальная государственность на переломе эпох (вторая половина XX – начало XXI в.) / А. А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома Н. В. Смехович; Национальная академия наук Беларуси, Институт истории. Минск, 2020. 759 с.

ў звыш чым 1600 навуковых артыкулах (з іх 259 за межамі Беларусі), 450 тэзісах і навукова-папулярных публікаций¹.

Пад асаблівай увагай вучоных Інстытута гісторыі знаходзіліся пытніваенных падзеяў ХХ ст. Былі арганізаваны і праведзены на высокім узроўні знакавыя міжнародныя мерапрыемствы, падрыхтаваны і апублікаваны грунтуюныя выданні да 100-годдзя завяршэння Першай сусветнай вайны, 75-годдзя вызвалення Беларусі, 75-годдзя Вялікай Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Напрыклад, у 2018 г. была завершана калектывная міжнародная навукова-документальная праца «Страна в огне. 1941–1945» (у 3-х тамах і 6-ці кнігах), за якую яе аўтарамі А. А. Кавалені, А. М. Літвіну і І. Ю. Варанковай прысуджана прэмія Расійскай акадэміі навук і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Да 75-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне калектывам аддзела веннай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі быў падрыхтаваны і выдадзены першы зборнік навуковых артыкулаў «Народны летапіс Вялікай Айчыннай вайны: успомнім усіх!»². У гэтым выданні прадстаўлены ўспаміны і дакументальная матэрыялы, сабраныя ў рамках ініцыяванай НАН Беларусі ўсебеларускай акцыі «Народны летапіс Вялікай Айчыннай вайны: успомнім усіх!». У 2022 г. мы ўжо сістэматызавалі, апрацавалі і перадалі ў выдавецтва рукапіс другой кнігі з гэтай серыі, выхад якой чакаецца ў бліжэйшы час.

З 2021 г. Інстытут гісторыі НАН Беларусі з'яўляецца першай галаўной арганізацыяй-выканаўцам Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2021–2025 гг. «Грамадства і гуманітарная бяспека беларускай дзяржавы» і падпраграмы «Гісторыя». Адной з важнейшых задач на новую пяцігодку для вучоных інстытута і гісторыкаў усёй краіны, асабліва тых, хто задзейнічаны ў выканані праграмы, з'яўляецца праца па падрыхтоўцы і стварэнні на аснове наяўнай і ўжо добра даследаванай гістарычнай спадчыны, з улікам новых канцептуальных і метадалагічных расправак гістарычнай навукі і запатрабаванняў часу – шматтомнай «Гісторыі Беларусі». Галоўныя гістарычныя вехі, падзеі, сімвалы, знакамітаяя асобы будуць грунтоўна даследавацца, паказвацца, папулярызавацца, уключацца ў адукцыйныя і выхаваўчыя працэсы.

Нават за адзін 2021 г. – Год народнага адзінства – зроблена шмат. Супрацоўнікамі Інстытута гісторыі НАН Беларусі былі апублікаваны: 36 кніжных выданняў, сярод якіх 8 манографій, 8 зборнікаў навуковых артыкулаў і дакладаў, 1 зборнік дакладаў канферэнцый, 1 зборнік тэзісаў канферэнцый, 10 вучэбных дапаможнікаў, 2 навукова-папулярныя выданні, 1 зборнік дакументаў і матэрыялаў, 2 даведачных выданні, 1 археаграфічнае выданне і інш. Вынікі праведзеных даследаванняў знайшлі адлюстраванне ў звыш чым

¹ Лакіза В. Л. Важнейшыя дасягненні Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі за 2016–2020 гады і задачы на новую пяцігадовую праграму // Гістарычна-археалагічны зборнік. Мінск, 2020. Вып. 35. С. 6–21.

² Народны летапіс Вялікай Айчыннай вайны: успомнім усіх! Кн. 1 / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі; склад. : А. М. Літвін, А. А. Крыварат, К. Д. Ганчарэнка ; рэдкал. : А. А. Каваленя (гал. рэд.) [і інш.]. Мінск, 2020. 451 с.

260 навуковых артыкулаў, 100 тэзісах канферэнций, энцыклапедычных і 36 навукова-папулярных публікацый.

Асаблівае значэнне мае зборнік навуковых артыкулаў «Гістарычны лёс беларускай савецкай дзяржаўнасці (да 100-годдзя абавязчэння Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Беларусі)»¹, у якім аналізуецца розныя аспекты рэвалюцыйных падзеяў 1917–1925 гг. і станаўлення беларускай нацыянальной дзяржаўнасці на савецкай аснове, дыскусійныя пытанні гісторыі Савецкай Беларусі ў 1919–1991 гг., а таксама зборнік навуковых артыкуалаў «Назаўжды разам (да 80-годдзя ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР)»². У апошнім выданні прадстаўлены навуковыя напрацоўкі вучоных па шырокім коле актуальных пытанняў гісторыі палітычных і ваеных падзеяў 1919–1941 гг., станаўленню нацыянальных дзяржаў Усходняй Еўропы, гісторыі Заходняй Беларусі, заключэнню ганебнага Рыжскага мірнага дагавора 18 сакавіка 1921 г. і падзеяў восені 1939 г. па ўз'яднанні беларускага народа ў адзінай краіне – акце гістарычнай справядлівасці.

Несумненна, Лідскі раён Гродзенскай вобласці з'яўляецца адным з выключных рэгіёнаў для Беларусі, у першую чаргу таму, што валодае такім сусветнавядомым багаццем, як Лідскі мураваны замак – выдатным помнікам абарончага дойлідства XIV–XV стст. Летапіс Лідскага замка добра вядомы, пачынаеца ў 1323 г., калі выйшаў загад вялікага князя літоўскага Гедыміна пабудаваць у Лідзе каменнью крэпасць, якая змагла б перашкаджаць крыжакам наносіць свае разбуразальныя набегі ўглыб беларускіх зямель. На працягу некалькіх стагоддзяў Лідскі замак адыгрываў істотную ролю ў гісторыі Усходняй Еўропы. Ды і зараз – гэта такая важная частка беларускай гісторыі, грамадства, адзін з сімвалаў нашай нацыі.

Археалагічны даследаванні Лідскага замка праводзілі М. А. Ткачоў (1970), А. А. Трусаў (1977–1978, 1980, 1985), А. К. Краўцэвіч (1986–1987)³. Ускрыта каля

¹ Гістарычны лёс беларускай савецкай дзяржаўнасці (да 100-годдзя абавязчэння Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Беларусі) : зб. артыкулаў / рэдкал. : А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. Мінск, 2021. 374 с.

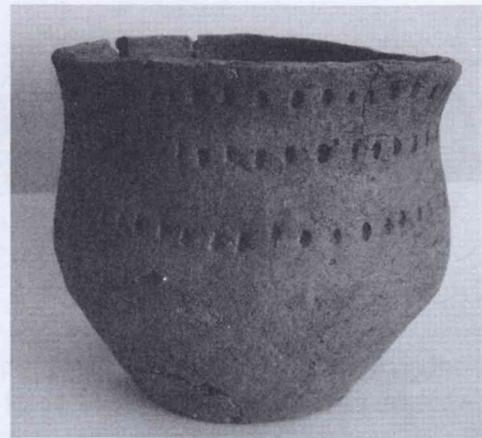
² Назаўжды разам (да 80-годдзя ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР) : зб. арт. / Нац. акад. навук Беларусі ; Ін-т гісторыі ; рэдкал. : А. А. Каваленя (старш.) [і інш.]. Мінск, 2021. 293 с.

³ Кравцевич А. К. Археологический отчет о проведении раскопок в г. Лиде в мае 1983 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. Арх. № 851б; Он же. Археологический отчет о проведении раскопок Лидского замка в мае–июне 1987 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. Арх. № 1015а, 1015б; Он же. Археологический отчет о проведении раскопок на территории Лидского замка в июле – августе 1986 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. Арх. № 974в. Кн. 1. 42 с., 6 с. колл. оп., 12 л. профили и планы, 48 табл. рис.; № 974г.; Ткачоў М. А. Справаздача аб палявых даследаваннях 1970 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. Арх. № 377; Трусов О. А. Археологический отчет о полевых исследованиях, проведенных в июле–августе 1977 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. Арх. № 626а, 626б, 626в, 626г, 626д, 626е; Он же. Археологический отчет о полевых исследованиях, проведенных в июле–августе 1978 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. Арх. № 627а, 627б, 627в, 627г, 627д, 627е, 627ж; Он же. Археологический отчет о проведении раскопок в Лидском замке в июле 1980 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. Арх. № 725а, 725б; Он же. Археологический отчет о проведении раскопок на территории Лидского замка в июле–августе 1985 г. // ЦНА НАН Беларуси. ФАНД. Воп. 1. – Арх. № 943ж, 943з.

3260 кв. м. плошчы замкавага двара прымагутнасці культурнага пласта 0,4–0,8 м у цэнтры двара і каля 2 м паблізу паўночнай сцяны. Знойдзены металічныя вырабы (салдацкія абцасныя і конскія падковы, нажы, крэсівы, нажніцы, ключы, замкі, наканечнікі стрэл і арбалетныя балты), шкляны, керамічны посуд (рынкі, гаршкі, збаны, глякі, куфлі, чаркі, кубкі, талеркі і інш.), разнастайная кафля, каменныя ядры, вырабы з косці, срэбныя і медныя манеты і інш. Менавіта таму на сучасным этапе правядзенне спецыяльных археалагічных даследаванняў на тэрыторыі Лідскага замка можна лічыць немэтазгодным. Археалагічныя даследаванні, асабліва ў гарадах і на тэрыторыі археолага-архітэктурных арганізацыйнай падрыхтоўкі і фінансавых выдаткаў, прыцягнення значнай працоўнай сілы.

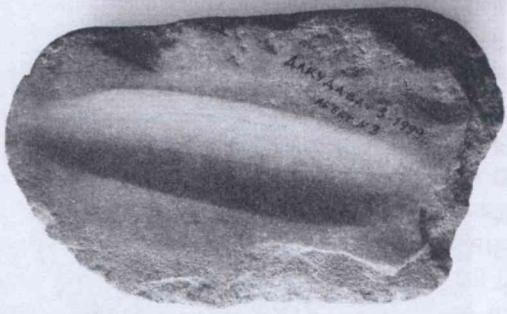
У Лідскім раёне маецца шмат іншых помнікаў археалогіі розных гісторычных перыядоў (ад каменнага веку да сярэднявечча), на якіх можна правесці раскопкі – з прыцягненнем школьнікаў (арганізацыя спецыяльных летніх лагераў «Юныя археолагі»), запрашэннем на практику студэнтаў Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Помнікі для раскопак могуць выбірацца ў адпаведнасці з існуючымі ў раёне музеямі (напрыклад, школьнімі) і турыстычнымі маршрутамі. Артэфакты ў будычым пасля камеральнай апрацоўкі могуць перадавацца для экспанавання. Цікавымі для даследаванняў падаюцца раёны вёсак Дакудава, Беліца, Пескаўцы, Даржы і інш.

У спецыяльнай літаратуры можна пазнаёміцца з дэталевымі апісаннямі гісторыі археалагічных даследаванняў і іх вынікаў на археалагічным комплексе каля в. Дакудава, дзе ў 1998, 1999 і 2004 гг. В. Л. Лакіза праводзіў раскопкі¹. Толькі на помніку Дакудава 5 падчас раскопак знойдзена 2532 фрагменты керамікі і 2 цэлыя ляпныя гаршкі (мал. 3), якія адносяцца да роз-

Мал. 3. Арнаментаваны гаршчок кола культуры шнуравой керамікі з паселішча Дакудава 5. Раскопкі і фота В. Л. Лакізы

¹Лакіза В. Л. Старожытнасці позняга неаліту і ранняга перыяду бронзавага веку Беларускага Панямоння. Мінск, 2008. 343 с. ; Яго ж. Даследаванне паселішча каменнага і бронзавага вякоў Дакудава 5, р. Нёман, Лідскі раён, Гродзенская вобласць // Гісторычна-археалагічны зборнік. Мінск, 2005. № 20. С. 223–224; Лакіза В. Л., Сідаровіч В. М. Кераміка эпохі неаліту і бронзавага веку з паселішча Дакудава 5 (раскопкі 1998, 1999 і 2004 гадоў) // Acta archaeologica Albaruthenica. Vol. I. Мінск, 2007. С. 17–35; Лакіза В. Л., Юрэцкі С. С. Аб змене ў інтэрпрэтацыі пахавальных комплексаў і асобных матэрыялаў паселішча Дакудава 5 (Лідскі раён, рака Нёман) // Матэрыялы па археалогіі Беларусі. Вып. 29. Даследаванні пахавальных і пасяленчых помнікаў эпохі сярэднівякоў і Новага часу на тэрыторыі Беларусі і суседніх краін. Мінск, 2018. – С. 12–18; Лакіза В. Л. Дакудава // Археалогія Беларусі : у 2 т. Т. 1. Мінск, 2009. С. 287–288.

Мал. 4. Каменная шліфавальна плітка з паселішча дакудава 5. Раскопкі і фота В. Л. Лакізы

сападобныя стрыжні, якія застаюцца пасля свідравання адтуліны ў сякеры, каменнае цяслу з прышліфаваным лязом, каменныя шліфавальныя пліткі (мал. 4) і каменныя адбойнікі.

Адзначым, што сёня можна казаць аб тым, што ў бліжэйшай перспектыве можна падрыхтаваць комплекснае навуковае грунтоўнае выданне па гісторыі Ліды і Лідскага раёна, кнігу, у якой будуць адлюстраваны ўсе гістарычныя перыяды, малавядомыя старонкі гісторыі края ад моманту з'яўлення чалавека да сучасных дзён. Рэалізацыя дадзенай задачы з'яўляецца рэальнай з улікам зацікаўленасці Лідскага раённага выканаўчага камітэта, ужо выяўленых археалагічных і гістарычных крыніц, а таксама плённай сумеснай навуково-даследчай дзеянасці вучоных і краязнаўцаў.

Выданне такіх навуковых прац дапамагае забеспечэнню гуманітарнай бяспекі беларускай дзяржавы, захаванию гісторыка-культурнай спадчыны, мацуе беларускі нацыянальны гонар, кансалідуе нацыю. Гэта вельмі важна для далейшага паспяховага развіцця нашай краіны, умацавання духоўных, маральных і ідэалагічных асноў беларускага грамадства. Наша мэта – давесці да грамадскасасці краіны, наших суседзяў і ўсёй сусветнай супольнасці багатае гістарычнае мінулае Беларусі, якое дазваляе нам упэўнена і з годнасцю глядзець у будучыню.

В. Л. Лакіза,
дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт